ИЗЛАЗИ СРЕДОМ ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ НА ЧИТАВОМ ТАБАКУ.

ОГЛАСИ плаћаю се од свакога реда на гармонда први пут 4, а после 3 н.
За жиг сваки пут 30 новч.

Предплату прима уредништво и све ц. кр. поште; а у Београду разноситељ Напредка.

НАПРЕДАК.

ПРЕДПЛАТНА ЦЕНА У АУСТРИСК ЗЕМЉАМА На годину 10 фор., на по године 5 фор., на четврт 2 фор. 50 новч. а. вр.
У СРБ. КНЕЖЕВИНИ на годину 100 гроша, на пол год 50 гроша, на четврт год. 25 гроша

Уредништво е у хоте. у код „Елисавате“ на цр вом кату

БРОЈ 8. У Новоме Саду, у петак 17. јануара 1869. ГОДИНА XXII.

СРБИЈА И ЗВАНИЧНИ ЛИСТОВИ.

(Г) У листу овом чит:смо пре неколико дана, како лист званични кнежевског намеснишчства, као и званични листови угарски, међусобно реч задају, да ће Србија Угарској, а Угарска Србији на руци бити, да обе државе државне цели своје постигну.

У листу овом са врло добром приметбом огоменуто је намесништво, да покрај свега тога, што Србију суседна држава о својој наклоности и своме пријатељству уверава на опрезу буде

Кад човек хоће неодлучном подузећу своме траг да забашури, ил се у одношајима неуме таки да нађе, или, најпосле, онога хоће да обмане, коме каква рачуна од свога делења мора да даде; кад ови моменти наступе а човек се ипак морално принуђен види, те се о правцу своме мора да изрази: онда се обично празним фразама служи.

Мудри државници цели своје и средства, којима хоће да државу усреће, обично забашуривају, и другојачије, најпосле неможе ни бити, ако накани нисмо, да нам непријатељ недоскочи

Но у свом последњем случају нигда дела неносе се на језику и папиру, него дела развијају се у припреми до последњег тренутка

„Србија ће радити оно што јој интерес њен налагао буде.“ А ко народу јамчи, да су поједини људи тако добро унапред интерес упознати кадри, да ни сами себи после ништа пребацивати моћи неће? —

„Србија ће подпомагати Угарску, ако Угарска неузпречи Србији, да народе себи придружи (с' оне стране Саве) докле се србска реч чује.“

Србија по себи, без других народа на Балкану, ништа учинити кадра није.

Према Турчину Србија је по себи без саучешћа угњетене раје слабија, него Грчка, слабија, него Романија.

Србска влада само ће онда своју неутралност у данашњим околностима оправдати моћи, ако појава осведоче, да она без своје штете са Грчком и Романском заједно делати могла није. — Иначе — оправдања нема.

Као јавном органу у дужност нам спада, да без сваког околишења назоре своје обелоданимо. Нама је више до тога стало да нам се каже: „Нисте право имали, што сте о нама сумњали.“ — него да се на жалост уверимо, да се туђ свет са Србијом, кано са лутком, по вољи игра. —

Баш из изјава званичног листа „Јединства“, која се кано слаба трска спољашним утицајима приклања, читамо ми, да Србија са Грчком и Романском солидарно против Турчина неради. Данашња политика Србије није политика велике државе, него је *политика мира, политика одмора на меки душеци* по на којима велики Михаило никако у Београду, него у Призрену пре Ускрса ове године, почивати мишљаше. —

Деца се слатким речма — деца се медом завакивају. Ко себи уображава, да је србски народ и данас још у првобитним повојциме, тај се јако вара. —

Ми се чудимо, да се и пражка „Корес поденција“ надежди одаје и нада се, да су речи београдска „Јединства“ предтече млоговажних по Србство чинова. *Речи „Јединства“ — то су речи ситуационе, то е припрема и ларма, после које обично од страних европских дворова одличија и ордени сљедују.*

Кад Турци Београд топови своји 1862 онако нагрдише, велики кнез мача потегао није, но Турци и без мача градове напустише.

Данас је та иста ситуација на југоистоку. Турци кољу нашу страдајућу једноверну браћу по Грчкој и Бугарској; од ђорде србске зависи битност полумесеца у Европи као год што то 1862. привидно беше; јер народ србски ваља, да зна, да у оно доба северни изполин за рат спреман био није.

Велики кнез оправдао је своје мировање слободом градова неумрлом славом у народу србском! Задатак је данас намесништва, да и оно то исто учини. Уступи ли Муја Херцеговину и Босну још у развитку кризе ове Србији — ми онда потежемо оне исте лаворике, којима смо покојника увенчали, на их мећемо и његовом последователу на главу. —

У оно доба владао је кнез Михаило Србијом, а у Цариграду беше кнежевски тада капућехаја Ј Ристић.

Данас је Ј. Ристић регент у Београду али Михаила са својим отвореним ризницама у Београду — у Србији — данас више нема. . .

И баш зато, што њега више нема, сумњамо се ми, да ће Србија међе своје сходно задатку, своме без пожа и крви размећи. Ми основну сумњу своју изричемо и волели би, да нам цео свет каже; „Сврака вам је мозак попила,“ ако се преваримо, него да се народ србски у надежди својој преварен види.

Ово је хисторијом посведочена истина, и гди год овако било није, свагда је наопако ствар се довршила. Кад време „крви и ножа“ настаје и све силе морал не и машвријалне на једну решавајућу цел сиојене морају да буду, онда се времена нема, да се глава о одговорности манистарства лупа; онда се, прекосавска браћо, делији на свету и мегдану дикшура предаје.

„Ми недангубимо, ми смо у послу.“ Јесте, у послу сте — али у каквом, и коме тај посо у корист иде?

ПРЕДЛОГ ЗАКОНСКОГА ЧЛАНКА

о устройству автономне хрватско-славонско далматинске владе, као што е коначно уређен у банской конференции, гласи овако.

§. 1 На темелю чл. 30. сабора уг а чл 1 сабора хрв. слав. 1869. закона о државопр нагоди с кралевином уг. §§. 47. 48. 50. и 54 устроява се за кралевине Хрватску, Славонию и Далмацию и то за обсег државопр. аутономие приуздржане им оним законом, врховна управна област под именом: „Кралевска хрватско-славонско-далматинска влада“ са седиштем у главном граду зем Загребу.

§. 2. У делокруг ове владе спадаю сви послови тичући се поменутих хралевина Хрватске, Славоние и Далмациие, кои нису изриком поменутим у § 1. законом нагодбеним дозначени подручју заједн. министарства уг. хрв

§. 3 У сви послови назначени у предидућем § 2. извршує Н. ц. и кр. ап В власт екзекутивну изключиво и непосредно путем одговорне владе (§. 10)

§ 4. Влада дели се на три одела (департемента), наиме: I. на одел за послове унутарње и за послове зем. прорачуна и финанцияле; II. на одел за богоштовље и наставу, и III. на одел за правосуђе. Сваки између тих одела носи име „кралевски хрватско-славонско-далматински владни одел“ уз ознаку свога подручя.

§ 5 Сваки владни одел е у сво подручю самосталан и од иних одела посве независан. Има се дакле сваки одел сматрати као област посебна и самостална, тер поедини одели владни обште као између себе, тако и извана с иним областима и странкама као области посебне и самосталне.

§. 6. У делокруг владнога одела за послове унутарнѣ и финанц. спадаю сви послови тичући се унут. управе зем. осим оних, кои у подруче иних два одела према нарави задаће њихове спадаю, напосе пак сви послови око явне сигурности и завода, коим е сврха обранити и обезбедити явну сигурност, надзиранѣ дружтва, казалишта као и свию явни завода наменѣних удобности и забави, тискарства, путни листови; управа и надзиранѣ явнога права у обште а надзиранѣ подручних органа држ живота и држ. управе; муниципия и обштина, рукованѣ државлянских права поединаца, настоянѣ око избора саборских, послови тичући се заступства зем. чуванѣ међа землѣ вр. управа послова здравствених, разумевајући амо и лечништво. послова убожтвених, явних завода хуманитарних, обртничтва и трговине, у колико послови последнѣ врсти неспадаю у ред послова заедн. заводи вересиони, гоитба землѣ, колонизация и рукованѣ права водних врх управа наставе польод. и господарствене, као и послова тичућих се господ. вересие, польод. асекурацие и господ. дружтва. послови рударствени; послови землъоразтеретни и урбарски, у колико се послови имаду решити путем админ. суделованѣ при извршиваню зак. установа о новаченю, прехраньиваню и укопачиванѣ войске; суделованѣ при рукованю закона о коморама трг. и обртн.; статистика пучанства; явне грађевине, разумевајући амо и явне путеве, канале, у колико исте неспадаю у категорию послова заедн.; приређиванѣ зак. основа о предмети законарствених амо засецајућих, особито основе закона аграрних, у колико се ради о уређеню селячких одношая. зак. основа о поболшаню исушеню и квашеню землѣ, о прави водних и колонизации, зак. основа о шуми и реду шумском и польском и о рибарству; казионице; аркив зем.

Осим тога споена е с овим оделом и управа прорачуна зем. разумевајући амо све послове, кои се односе на самостални прорачун зем. условлѣни зак. аутономиом ових кралѣвина, на доходак и потрошак истога, разумевајући амо напоследку, што се доходка тиче, управу год. своте од 2,000.000 фор. прелиминиране по установа закона нагодбенога §§ 13, 14, 15 и 16 за намиренѣ потреба аут помне управе зем. кое свота ће се са стране заедн. управе финанц. издавати из явних доходака зем.; разумевајући напокон амо и саставлянѣ год рачуна о той управи; управа сви коликих заклада зем., а тако исто врх. управа благаиништва и рачуноводства зем

§ 7 У делокруг владнога одела за богоштовѣ и наставу спадаю: послови сви законом признаних црква и верозаконских дружба; врховна управа и надзиранѣ свеколике одхране, наставе и свих завода учевних, дружтва, зборова и завода знанствених и уметничких, и у обште свию завода, кои имаю утицај у обћенито образованѣ; надзор над управом заклада и задужбина, одређених на сврхе богоштовне и наставне, и приређиваше зак. основа у ову струку засецајућих.

§ 8. У делокруг владнога одела за правосуђе спада: админ. управа и надзиранѣ свеколикога правосуђа, врховни надзор над свим судовима и над држ. одветничтви, врховна управа казненога проганяня, настоянѣ круне при извршиваню повласти помилованя, приређиванѣ зак. основа засецајућих у подруче правосудно, уређиваше зборника закона.

§. 9. На челу владе у обште а тако и свию поединих владиних одела стои бан.

§ 10. Бан е одговоран напрама заступству зем. за уставност и законитост владарских акта (§ 12) спадајућих у своє подруче и званичних дела своих

§. 11. Ако бан избива, или е иначе запречен, тада обавља функцие нѣгове у погледу на владу бански саветник, намештен у владном оделу за унут. послове, ако бан иначе неодреди,

§. 12. Сваки владарски акт. Н. ц. и кр. ап. В. био он наредба, заповед, одлука или именованѣ, за да буде валян, треба да буде по бану протуподписан.

§. 13. Бан е властан учествовати у свима разправама саборским, разумевајући амо и разправе поверенства саборских, и у свако доба говорити, али гласати само онда, ако је члан сабора или поверенства. Него га може при тои заступати и нѣгов повереник, осим ако сабор или саборско поверенство узиште особну нѣтову назочност.

§. 14. Владар предлаже сваке године прорачун годишньи о потреби укупне автономне управе зем., коя ће се покрити и намирити из споменуте у §. 6. дотацио, и заступству зем. на уставно рукованѣ предате. Него тай прорачун има се за времена и тако предложити, да се узмогне испитати и коначно установити свакако пре почетка године, за кою прорачун има валяти. Исто тако предлаже влада зем. сваке године углавлѣне рачуне и резултате годишнѣга пословання финанциялнога сабора на пресуду.

§. 15. Бан се именує и поставля начином одређеним у закону о државопр. нагоди.

§. 16. Категорие и берива и уредника и помоћнога особля потребитих за поедине владне оделе, као за владну у обште, установлѣна су у изказу особля и плаћа.

§. 17. За намиру потреба уреда и писарнице, трошкова путних и селитбених и трошкова писарских дозначиће се поединим оделом владини као и председништву владе примерни износи паушални.

§. 18. Н. ц. и кр. ап. В. попуную на предлог бана ева службена места у свима струкама явне аутономне управе зем. у колико се неради о мести такових, коя се по постоећем зак обичаю попунюю избором муниципия, или у колико попуна истих ние изриком дозначена бану.

§. 19. Уреднике управне, кои нису увршћени у кою службену категорию, недосижући до седмога дневничнога разреда, — а тако и уреднике судбене, кои нису звани самостално извршивати функцие судачке, — дакле међу судачко особлѣ помоћно спадаю, — и све остало подручно особлѣ именує бан.

§. 20. Уредници од владе именовани кое му драго врсте осим именованих од Н. В. судаца могу се дигнути одн. у мир поставити и путем админ. У погледу на судце остає основана у законима нескидност истих, осим услѣд или на темелю формалне осуде судачке. Особито ће закон према променѣним одношаима одредити како случаєве, тако и форме, у коима се судачком пресудом судци могу свргнути, против волѣ своє другамо преместити или у мир поставити.

§. 21. Унут. послованѣ у поединих владних одели одреди ће бан.

§. 22 Уредници и службеници назначених у §. 2. сада постоећих виших области управних, кое се имаду укинути одмах, како буде активирана нова влада зем., остаю у неокрнѣном ужитку своих плаћа, ако се међутим опет ненаместе, — годину дана, како поменуте области престану деловати, а потом се има с њима поступати по прописима постоећим. Ако се опет наместе на такову службену месту, с коим е споена плаћа маня и маньи сталеж, него ли с њиовим пређ. местом, тада им има остати плаћа пређашња и сталеж пређашньи.

§. 23. Остале у земльи постоће области, и то како полит. админ. тако и судбене остаю хеђутим док се неодреди своим путем другчие у свом досад. устройству и у досад. делатности своіой.

§ 24. Време, кад ће започети свою делатност ново устроена влада, огласи ће се посебном наредбом.

§. 25. Извршба овога закона поверава се бану.

УСТАВНИ ОДБОР У СРБИИ.

Шеста седница 14. *дек.* 1868.

(Продужење.)

Председник отвори седницу објављујући, да се данас има продужити вођање о јучерањем питању о савету, као једном чиниоцу законод власти, и да реч има г. митрополит.

Г. митрополит: Рекосмо, да је потреба дати Србији други устав и да је време томе. Знатна већина одборника изјаснила је своје мишљење за два тела законодавна, а то је скупштина и савет. Ономад била је покренута мисао у главноме та, да се никоји Србин не лиши права избирати и изабран бити за нар. скупштину ма коме реду припадао и ма каква занимања имао. Јуче

је било претресано питање о савету и на ово питање ја држим изјавити своје мишлење овако: 1. Савет треба прво да има чланова за једну трећину обичне нар. скупштине. 2. Саветници да имају она својства, која су се и досад од њих тражила. 3. Савет да буде друго место законодавства с правом предлагања закона и 4 да их поставља кнез обзирући се на нар. мишлење о њима Према кораку који чинимо напред, држим да ће најбоље одговарати развићу нашем оставити Књазу право постављати чланове за савет, а народ да избира без утицаја владе посланике за нар. скупштину где ће се моћи васпитавати у пословима законодавства и учити се посматрањима на државу. Судећи о околностима у којима смо, Србија треба да има владу јаку и снажну а то ће бити ако је буду потпомагали саветом својим људи, који знају шта је то држава и у којима има она потпуно поверење, о којима се влада може уверити да су им назори такви, да се могу сложити са назорима владе и законодавства, те да као чланови савета неће застрањивати, ни због тога што не разуму држ. послове, ни због тога што имају неке намере, којима би се влада могла без штете управљати. Српска влада треба да је јака, да би могла одговорити нар жељама, које траже да се Обреновићи утврде на престолу, да се утемељи установност и законитост у земљи. да се удали призрак за самовоље и да се Србија води напред, како би оправдала оне задатке које околна браћа на њу полажу. А за јемство да ће се чувати правица и сигурност, требало би да има: 1. Одговорност министарска. 2 да се скупштина сваке године скупља, а у савету да буде јавност рада и говора и 3. да штампа има слободу разносити на углед народу злоупотребе власти. Кад ових јемства небеше досада, а одсада ће их бити, онда имамо разлога веровати да ћемо се бар засада са њима задовољити док се не навикнемо боље на уст. ради и живот, а тиме да се сачувамо од свакања како не би били принуђени доцније натраг се вратити Српска је влада народна па с тога уклонимо могућност да влада према народу стане као непријатељски логор, него дајмо могућност да с поверењем обоје иду напред разумно радећи о срећи српства. Дајмо могућност да влада може позвати у помоћ људе који ће моћи искуством, поштењем, независним мишлењем и знањем заступати интересе свега народа и земље и државу стално покретати развитку без опасности, да ће зидати општу кућу на песку.

Главинић предлаже да сам владалац поставља саветнике и то 40 људи свега. Савет само за време док скупштина траје, да ради, а после да сваки иде на своје место, а за време седнице да имају дијурну. Који има 35 год. па био чиновник, свештеник или грађанин, да може бити члан држ. савета, ако га владалац за достојно нађе. Иницијативу да нема савет. У случају спора између савета и скупштине да се саставе уједно оба дома, па што рекне две трећине чланова, то нек је закон; а ако се ни тако не дође до закона, да остане до друге скупштине, па нек буде како се тад реши.

Срећковић. Чланова законод. власти да буде од прилике 45 лица. Даље разлаже да сва досадања мишљења о начину бирања саветника нису такова да се могу усвојити, осем ових, о којима ваља озбиљно мислити, а то је: да их бира народ по окрузима или да их поставља владалац, па решити се за једно или друго. Говорник је за то, да би најприродније било да народ чланове завета бира по окрузима. Али док смо овако мали као што смо, то му се чини да је то начин неудесан, јер то ће бити тек онда удесно, кад се сједенимо са осталом нашом браћом, па онда свака провинција да има своје представнике. За сада дакле, говорник предлаже, да чланове савета поставља владалац Члан савета да може бити по оним својствима, као што је већина предговорника навела. Но који чиновник није свршио које веће заведење, треба да је био у држ служби 18 год.; који је свршио више науке да не мора служити државу ни дана, а опет да има право доћи у савет ако га владалац постави. И од грађана да се могу поставити за саветнике. Година да мора имати саветник најмање 30, а највише 60—70. Савет да не може имати ни у чему иницијативе, јер кад чланове његове поставља владалац, онда овај има иницијативу преко својих министара. И министри да могу бити чланови нар. скупштине. Што се тиче плате чланова већа да им буде као и скупштинарима. Чланови већа не смеју бити чланови сталног савета.

Ј. Јовановић. Савет, веће или горњи дом, као што га многи именоваше, а по мишљењу говорника „народни савет“ да има чланове неке сталне, а неке из народа узете на време Све чланове сталног и народног савета да поставља владалац, да се не би иначе звали неки владини, а неки народни, као што је рекао један од предговорника. У осталом слаже се са г. митрополитом.

Вићентије игуман савет да има најмање 30, а највише 40 чланова; и од њих једну трећину да поставља влада; у другу трећину ко ће доћи да се определи по закону а трећу да бира народ: и то овако да буде прва трећина да буду садњи саветници; друга од оне господе, што напоменуше Бојовић и Алимпић; а трећу да бира скупштина из своих чланова. Чланови сталног савета да раде оно, што је за њ напоменуто у 8 точака о том савету, о чему ћу говорити кад дође питање о томе. О јавности пројекта, који се имају предложити, слаже се са г протом неготинским, који је говорио упрошлој седници.

Бошковић: Чланова у држ. савету да буде од прилике за трећину редовне законод. скупштине. Те чланове да бира народ, то би најбоље било по начелу представништва нар. али гледајући не прилике у коима се налазимо и на потребу да имамо таку владу, предлаже говорник да за сада влада поставља половину или највише две трећине тих чланова и то за 6 год а и народ да половину или најмање трећину бира на 6 год и то из сваког округа, те тако и у савету да буде колико је могуће цео народ представљен. Сваки округ да изабере 3 кадидата, па да их пошље влади, па влада кога изабере, и скуп тих саветника састављаће ону половину или трећину, коју народ бира, као што је напред казао говорник. При сукобу између горњег и доњег дома да се саставе оба дома уједно па да важи оно што рекне већина чланова обојих домова при заједничком решавању. Владалац да може домовима двапут неки предлог вратити, а ако му скупштина опет предлог пошље, онда владалац да може разпустити скупштину и апелирати на народ сазивајући другу скупштину, па ако скупштина опет закон предложи као и пре, то да је закон. Саветници да имају најмање 35 год да су какав виши научни завод свршили. Заслуге за отачбину да не могу бути основ, да ко може бити саветник; таквим људма ваља пре давати народне награде. Митрополит и Епископи да не могу бити чланови савета да не би вршење полит. дужности и могуће борбе штогод наудили њиховим високим свештеничким позивима,

Новаковић слаже се са Каљевићем и с Јовановићем протом Крагујевачким; а што се тиче права владалачког veto слаже се са Ст. Бошковићем Држ. веће да се у $^1/_3$ понавља от прилике сваке треће године. Владалац да поставља трећину чланова савета, остало да бира народ. Хоће да се савет зове државно веће.

Ч. Мијатовић Савет треба да је самосталан и просвећен и треба да се држи на висини свога времена. Савет не треба да је сталан т, ј. да се његови чланови бирају на живот, јер отом случају саветници могли би изостати иза духа времена. Но саветници да се бирају за двапут онолико време, заколико се посланици бирају, а то је на 6 год. јер скупштинари се имају бирати на 3 године. Саветника да буде за $^1/_3$ скупштинара. Саветнике да не бира владалац, а ни нар. скупштина, ни народ, већ да их бира устав казавши, да „ови или ови људи буду саветници“ н пр. Митрополит, председник трг. занатл. одбора, ученог друштва, и т. д Хоће уопште да се редови налазе у том савету. Неколико чланова да су тако по уставу. Остало да кандидира народ влади по избору на окр. скупштинама, и из тих кандидата да поставља владалац Чланови савета да могу бити и грађани; осем тога да имају чланови 30 год. да имају неко известно имање, и да имају известну изображеност. И савет да маже прелагати законе. Што се тиче одношаја Савета и скупштина нек на последку народ обдржава своје мишљење.

К. Јовановић. Велики савет да има 45 чланова за сада одговарајући садањем броју скупштинара, а кад се број ових повећа, онда и саветника нека их је више. Тај велики савет да се састоји из ових лиц; 1. 19. чланова сталног савета који ће сваку струку држ. управе са три лица представљати 2 Четири архијереја 3. Пред. касац суда 4. Професор вел. школе и Богословије, кога његово друштво изабере. 5 Председник епарх конзисторије, кои буде најстарији по годинама 6. остале саветнике да поставља влада; па било из чиновника или грађана, и то од чиновника од 800 и више талира плате, јер ови не ће се бојати не авансовања и премештаја. Чланови савета да се постављају за три пут већи период од опога, који је за скупштинаре по закону. Све чланове савета да поставља владалац, изузимајући наравно оне, који долазе усавет по положају, да не би било оно, што је г протота лознички рекао у једној одранијих седница о туђењу чланова савета. Члан савета да има 35 година; да има имања и да је свршио који виши завод; а за људе из народа довољно је, даје свршио ма који разред гимназије. Право иницијатаве да има савет

Ј. Валента предлаже да саветнике поставља за сада све до једнога владалац. Ово хоће на основу § 14 сад. закона о скупштини, јер кад би се противно узело значило би окрњити права малолетног кнеза; која су му реченим § 14 ујемчена, јер ако се усвои, да кнез поставља саветнике, онда се његова власт подпуно задржава. Саветници да имају 35 год. најмање; да су 10 год били у служби држ. и да се одликују знањем или искуством. Најпосле предлаже да и трговци могу бити постављени за чланове држ савета, и то од оних трговаца, који плаћају 15 – 20 дук. годишње. Број саветника да није опредељен, већ да се остави владаоцу да постави колико за сходно нађе. Саветници, који нису стални, да немају плату; но најпосле ако би се нашло да треба да треба да су плаћени, онда да немају већу дијурну од посланичке. Периода трајања чланства у савету да буде двојином периоде трајања чланства у скупштини, а то је 6 го. за савет, а 3 за скупштину. Владалац да као и приватан човек што има први суд апелациони и касациони, има такође право три пут скупштини и савету враћати предлоге, па кад се три скупштине распусте, а и четврта скупштина са саветом остану при своме, онда вреди оно, што хоће скупштина са саветом. Иницијативу за промену устава да има само скупштина и владалац, а савет да нема. Но предлози за то од скупштине, и влада да се најпре претресу, па ако га он нађе за уместан, онда даје скупштина или влади, како је од кога предложено Буџет да влада предлаже најпре скупштини. Скупштинар за свој говор у скупштини да не може бити дат суду, осим ако скупштина то предходно одобри.

ДОПИСИ.

● **Нови Сад**, 13 јануара. Број 6. „Заставе“ донесе један по дужини дугачак, по наводима и доказима неоснован, по тенденцији фарисејски, а у целом врло плитак чланак, на који само зато одговарамо, да и остали славенски свет, који српске листове чита, у истини непомисли, да Срби изповедајући и клањајући се теоријама и назорима „Заставе“, заиста као верозаконске чланке примају, против чега би се и сама сумња као верозаконске чланке примају, против чега би се и сама сумња као преступ држала, што им речени орган „народне свести и слободе“ (као што се сам он крштава) доноси.

„Свети Сава, наш клир, и наш народ“ То је наслов чланку. Алинеа прва, од „Ниједан народ неможе обстати“ до „дух меркалтилног космополитизма,“ одкрива таку забуну мисли, такве противприродне појмове, да мислећи читалац, кад је прочита, застати мора, па сам себи неверујући, јошт једанпут прогледати, да се увери: стоји л' баш од речи до речи тако, као што је први пут прочитао. Јест, тако је. Ево ставке прве: „*Ниједан народ неможе обстати, или дуго трајати без душевног сродства, душевне свезе међу члановима своим.*“ Ово је нешто речено и за онога, тко немисли, бомбастично звечи; ал тко мало промозга, види одма, да су то празне, без икаквог смисла, једна поред друге наређане речи. Појам „народ“ већ предпоставља „душевно сродство“, „душевну свезу“; условна речца „дуго“, не само што неопроделан цео израз чини, него је овде, где се хоће нешто категорично да каже, сасвим неуместна. Дакле у две врсте и по, у петнајст речи, два противприродна, дакле нелогична појма и неуместна свеза, која целу ставку празном фразом чини!

Точка друга гласи овако: „Механична свеза, било државним, било другим каквим организмом, није довољна, да народ као такав живити, трајати и развијати се може.“ Шта је ово!? Ми мислимо, да у држави, којој му драго, из једног или више народа, на високом ил низком ступњу изображења, да све оне мере, које она за одржање мира с поља и унутра, једном речи за свој обстанак предузима, да је то све „државни организам.“ Писац је јамачно бившу Аустрију пред очима ишао, кад је тако што написао; па опет му повестница јасно каже, да ни ту право нема; јер ево како смо год ми Срби, Чеси, Словаци, Романи итд. угњетавани били, нит су нас Немци понемчили, нит ће нас Мађари помађарити. Ево нас дакле и где живимо и трајемо и развијамо се.

Сад долази трећа точка: *Ту није довољно ни просто природно средство природна свеза, основана на пореклу крви, је вику*“ Ова је изрека сасвим из ваздуха зграбљена; јер доданашња повестница осуђује је, као неистину. Русе и Пољаке, Србе и Хрвате неможемо у обзир изети, да њима ту ставку правдамо; јер њове помало већ уталожавати почињуће се мржње, нису из њих самих, из уверења поницале, него су увек као средство к цели од лукавијег трећег, с којим су свезу веразакона (и која је, док су људи глупи, увек силнија од крвне) имали, на пропаст обијух употребљаване бивале.

У точки четвртој кулминира забуна појмова: „*Само мисао једна, која народом овлада и обштом постане, постаје кончом сродства, јединства, целине; сама је идеја кадра одржати свезу, често и између они, који нису иначе природно сродни, било да та мисао поникне на чуственом, било на умном полудуховног живота људског.*“ Ово је: буди бог с нами! Једна мисао народом да овлада! Кад је јошт којим народом, једна мисао овладала и обштом постала? Па ни онда не, кад је непријатељ пропашћу целој земљи загрозио. Раздора у Грчкој никад већег није било, него баш кад је Ксерксес на њу с милијон војске ударио, да је уништи Хришћанска вера, је ли примљена, је ли верована од свију подједнако, које иначе јака „копча јединства“ вечује? Која је то идеја, која одржава свезу и између оних, који нису иначе природно сродни? Људи, које ми по обштем, данас владајућем појму „изображења,“ за изображене држимо, сродни су наравно међ собом, но докле? Тко разуме, шта је тријангул, па ономе, који и сам разуме, или добро схваћа рекне: у тријангул има три тријангула, кад у среду тетнеш точку; или тко зна физику, хемију, механику, па кад се почне о оним појавима говорити, које је данашње стање науке тако разјаснило и доказало, да тко је год о томе изискујуће се обуке имао, томе ни непада на ум, да противречи — дотле верујемо, да се може одржати свеза; но о такој свези очевидно писац у свом чланку неговори, него о политичној свези, која на умном ил чувственом пољу „*духовног*!!“ живота људског ниче! Ајде да видимо, како и то изгледа.

Петар Прудон, који 1865. умре, био је за цело један од најслободоумнији, најправичнији — но без сумње један од *најнезависнијих људи* у целоме свету. Он је све дотле делио мисли своје с Мазином и осталима, такозвоним радикалним либерацима, док непоче све већма на видик „unnita Italia“ излазити. Ту Прудон *без да је где-год жицу својих мисли прекинуо био, и сти онај револуционар као и пре, не кајући се као грешник, у супротиви са свима постојећим властима, — онаки при крају као и при почетку, бранио је световну папину власт.*“ Бранио је, наравно, као политичар. —

Ево ближег примера. Тиса Калман и његова странка слободно мисле, има и Срба, који у сабору седише, који слободно мисле, т. ј о идеји слободе, кад се о њој као о абстрактном предмету разговарају, сличне појмове имају и слично је представљају; но кад дође разговор, да се та слобода уделотвори, где је онда моћ те идеје, која је *кадра*, свечу и између оних држати, који нису иначе сродни? —

Даље, у тој је ставки нешто врло комично, које се, истина, код појединих догађа, али с народима говорити и „чувствено поље духовног живота људског“ спомињати, више је него смешно. Допуштамо, да се Француз, Немац итд у Шпањолку, Грчињу итд. заљубити могу; ал да се народи у народе заљубе, то је до данас без примера —

Што писац даље о „Јелинима“ говори, види се, да није најпре много о том премишљао. Гди су се најгрозније међу собом тукли, баш кад је мисао јелинства, вештине и књижевности највећма цветала; а што је под Периклом било. Код писца дакле излази; да иста она „идеја,“ која их је на олампијске и друге игре и зборове звала,

да их је та и у рат против себе самих гонила! Из једног д кле извора отров и млеко!

Што даље о Римљанима, Немцима, Енглезима у чланку стоји, колико би дуго било говорити, толико је бљутко; јер Хермана и Бизмарка није руководила *једна* мисао; па су зато и један и други за немство се знали туђи, ма да Немци у оно доба ни писмена неимадоше.

О св. Сава самом, стању цркве у Србији и Црној Гори пећи ћемо, да се многу речи непросипају обарањем онога, што осим писца нит је ткогод тако схваћао, нити ће по зрелијем претресу подврћи. Изложена површност и једностраност мисли незаслужује, да се о њој говори.

Сад долази точка, којој је све, што дотле споменуто би, као увод служило; све је привидно било, овде почиње нападај с тактом, који је израчунан на успех.

Није моја задаћа, ни архијерејство ни свештенство бранити опде, где би укора заслуживало; али пареледе вући између наших и каколичних архијереа, то одкрива или дубоко незнање, или тенденциозну на кост. У далеко горем са размдру стоји наше архијерејство спрам католичког архијерејства, него ми Срби као народ што спрам Мађара у материјалном и моралном погледу стојимо. Где мађарски примас ил владика говори, ту стотине магната то исто потврђују, ишту, неуморно и са сваким пожртвовањем око тога настоје.

А шта нас ово шака Срба са нашима радимо?

Ћутимо боље, да нас стран свет непљује! —

Даљега, дубљега и збиљскијега претреса нит вашег поштованог листа стубци допуштају, нит начин писања, којим се по свој прилици какво младо, на површије дневног разговора стећи се радо перо вежбати почело.

Једино се у истини г. уреднику „Заставе“ чудити морам, да таковим полетарачким чланцима омлађинским свој лист у ово доба пуни, кад би о важнијим предметима говора бити могло.

Н. Сад на светог Саву. К о што је из објава, које су пре петнајст дана по вароши разнешене, познато, закључила је Српска црквена општина у својој 23 дец. пр. г држаној скупштини, да се избор нови представника српске црквене новосадске општине у понедељак 13. Јануара т. г. држи, и нарадила је, да се предходна за то приготове.

За недељу 12. Јануара т. г у једанајст часова заказао је председник г. Брановачки скупштину досадашњи предст вника ради саветовања, како да се избор тај обави.

Идући изјутра т ј дан једном мом пријатељу, сретнем познаника, који ми па питање: куда ће? одговори: Идем у друштво радиности. Позвали су нас, да се нешто договоримо.

Из љубопитства, какав ће то договор бити, одем и сам тамо, и застанем до десетак прости људи, који се разговараше

Мало за тим дође Др. М. Полит, ни на кога негледећи, нити се коме јављајући; но и од стране присуствујући у равној мери иста му се етикеција верно вратила. После једног до два минута отиде.

Мало затим дође г. Ђорђе Новић, подпредседник црквене општине, а за њим и г. Марко Поповић, који се ту с њим руковаше и разговараше.

Затим дође Др. Стеван Павловић и најпосле Др. Св Милетић.

Сва ова напоменута господа одоше у један угао дворане и нешто тихо разговараше се.

Мало затим са неком артијом у руци приближи се др Стеван Павловић искупљеној простоти свега до тридесет, међу којима беше и неколико мајстора, два трговца, и један учитељ и нешто поче им говорити, које ја, почем сам подаље био, нисам чуо; но кад се гомили приближим, чујем, да се људи међу собом о том разговарају, аки би њ. светост патријарх свештенству упутство дао, да непопишу све стоновнике православне вере, како би много мањи број бирача при избору био, које би, по њиовом разговову, за њиову т. ј. Милетићеву странку опасно било.

Сад дође и г. Ђорђе Новић у гомилу и почне људма говорити овако: „Кад одемо у скупштину и позове нас председник, да уговоримо начин, како ћемо сутрашњи избор обавити, а ви реците: ми нећемо к избору да приступимо, јер у закону стоји, да свештенци на осам дана пре у црквама дан избора огласе, а то није чињено; а друго, и попис није по нашем закључку од 23. дец. начињен, јер по нашем закључку би свештеници од куће до куће ићи морали да пописују, а и то није чињено. Из наведени дакле узрока нећемо к избору да приступимо и оћемо да се тај избор после месец дана предузме.“

На питање једнога: зашто то треба тако да чинимо? одговорише му други: зато што избор црквени представника треба да буде после избора магистратлија и варошки представника, јер наши интереси тако захтевају.

За време тога договарања прохађаше се др. Св. Милетић између људи по дворани и мало затим оде

Око $^{3}/_{4}$11 часова подпрезес Ђорђе Новић и др. Стеван Павловић позову људе, да иду у скупштину, и тако оду.

Пун љубопитства, шта ће сад тамо бити, одем и сам, да својим ушима све чујем.

Председник Брановачки отвори скупштину и рекне, да је предмет данашњег саветовања обављање сутрашњег избора представника црквене обштине. Предходна су томе, по закључку нашем, свршена, и ево попис бирача, који су 7 изаслани комисија сготовили

Др. Милетић узме реч, да он сумња о достатачности пописа, почем код њега бар нико у кућу долазио није ради пописа, као што би по закључку обштинском сваки свештеник у својој парохији од куће до куће ићи и пописивати дужан био, а тим, што се попис таким н чином обавио није, осујећена је и она обштинска жеља, што би том приликом одма и сваког бирача на избор позивати могли, и тако он због тога већ неби од своје стране приступио сутрашњем избору.

Ђорђе Новић подпомаже га, доказујући то исто и додавајући, да ни у црквама по закону и закључку обштинском свештенство пре осам дана није народу тај акт објавило.

Присутно свештенство скида са себе одговорност ту и проти у брк каже: „Нама је г. прота тек данас дао налог, да акт сутрашњег избора народу у цркви објавимо, које смо данас и учинили“.

Председник Брановачки пита: „Како дакле стојимо са избором? Изволите се изјаснити“.

Они, што у друштву радиности добише упутство, повичу: „Нека се одложи на месец дана“.

Председник Брановачки рече: „Господо! Одлагање овог избора на мене сенку небаца, и мени за извињење служи, што сам ја све у своје време, што је на мене спадало, верно извршио, и тако ја сваку одговорност са себе скидам“.

И тако је избор одгођен, и то одгодише представници, који треба у интересу цркве и саграђана да раде, а с тим су урадили то, да закон о уређењу цркве и школе у живот још неступи, а чрез то ће саграђани још једнако венчанице самрштине и друго свештенству плаћати морати, од чега би, да је избор обављен ослобођени били, и црне душе обмануше људе, да је то све патријархова кривица, што је дао потајни налог свештенству, да непопишу све бираче! Бадава је било и уверавање једног свештеника, да је њ. светост строг налог издала да се верно сви стоновници православне вере попишу, и да је у сљед тога налога један свештеник са још једним варошким званичником прву четврт већ попису; све то бадава бијаше, нечисте душе обмањиваше и даље људе, да је то све превара.

Кад би сад иоле разборит човек цео тај ток ствари комбинирао, морао би против пак макар му и најискренији пријатељ био, сву одговорност на врат обесити, шо или није умео, или није хтео предходна избору, колико је у његову дужност спадало, приуготовити.

Да није умео, овде му се бар то пришити неможе; а да није хтео, издаје га свештенство, које му у брк каже, да им је тек 12 Јануара т. г. изјутра налог издао, да народу у цркву јаве, да ће 13. избор бити. Дакле за три недеље дана једва је последњи дан доспео, да закључак обштине, и налог своје више власти свештенству ради извршења достави!

А за попис бирача? — О том нити је прота свештенству налог какав издао, нити је настојавао, да свештенство закључак обштински савестно изврши; шта више, он се тој наредби опираше, и то не онда, кад се закључак доносио, него сад, кад је избор неатошњу осујетио.

Кад к овоме додамо и то, да је Туроман професор, који је non plus ultra милетићевац и против патријархови наредба, односно патронатски, велики поборник, његов зет: онда се лако докучити може, да је и прота или посредно, или непосредно допринео оној гадној измишљотини, да је њ. светост издала налог свештенству, да број бирача смањи, како ће бајаги Милетићу и његовој странки, незнам какву, шкоду с тим напети, и да је он једини кривац, што се нашао узрок, да се избор одложи, особито кад се узме у обзир и то, да свештенство чрез то и новчану корист има

Па куда ти лажљиви апостоли и поштен и простосрдачан народ неће још заводити?

Већ година дана има, како све једнако у „Застави“ ти лажљиви апостоли вичу и лажу, да патријарх оће гимназију новосадску да упропасти с тим, што неће патронат да попуни; а свима нам је познато, да је патријарх сва могућа средства употребљавао и трипут обштини писао, да се патронат попуни, но да је с различним мајсторијама др. Милетић избор свагда осујећавао, и то зато, што је предвидио, да он у патронат неће моћи ући.

Пре кратког времена разтрубише, да патријарх оће да нас све поунијати, и то онда, кад је закон о уређењу црквено-школском стигао, и то зато, што из тог закона извире, да Милетић нема квалификације за представника црквене обштине и по томе не може ни бити.

Сад опет хоће да докажу, да патријарх мучки са свештенством ради, да и број бирача за црквену обштину умали, како би бајаги тим начином Милетићу нешто шкодио, и то сигурно зато, што Милетић држи, да би му у све четир ноге упети се требало, да и он за представника црквене обштине избран буде; а знајући, да ће како њега, тако и браћу му и ако би мајсторијом и били избрани, закон из тог друштва изтиснути, то да му се та горка пресуда бар пре рештаурације магистратске, или избора посланика за дијету, рачунећи сигурно на једно или друго (или по лакомислености можда и на обадвоје) неизрече и тим приврженике му неодтуђе, трудио се избор представника црквене обштине одложити.

А сирома народ, по поштењу и простосрдачности својој, овим његовим мајсторијама који више, који мање верује, и желећи од свег срдца српском роду нека добра учинити, чини зло без своје кривице; јер овдашњи духовни пастири напустише своје духовно стадо и оставише га вуцима, који га немилостиво трзају. Јер нема ниједног, који би устао да докаже том поштеном народу, да њ. светост патријарх ништа више на овом свету желити неможе, почем је до највишег степена достојанства и славе у српству достигао, но само срећу и напредак Српству и цркви, и све што чини, да он то само за благостање Српства чини, јер у колико је Српсто до веће славе узвишено, у толико и он на већем степену славе стоји.

Но шаг се појави у том духовном стаду и пастир добри, који ће душу своју полагати за овце и неће допустити ни једној, да погине, но трудиће се, да све насљеде живот вечни.

— **Н. Сад.** И од 10. Јан. донесе 6. бр, „Заставе“ читав ступац под видом „нови покора“ у гимназији нашој, а то су већином све ствари, које је већ толико пута продуцирала и које не само да је изазвало у овоме листу достаточно побијање, него, као што известно и поуздано знамо, да је и *сама професорска конференција* коштатовала све те вести „Заставине“ као просту измишљотину, лаж и подло подметање. Зато и нећемо сада обраћати пажњу на то, него ћемо само да одговоримо на оно, што мислимо, да у овом виду, као што ћемо сада, није досада одговорено.

У наведеном листу стоји: „није ли то покор, кад „избрани“ кад год хоће, трчкара у Пешту . . . . а ђаци бадава време и новце троше“ Баш овај допис резбудио је у мени љубопитство, и као што је данас св. Сава, употребим ту прилику и одем зараније у гимназију и размотрим, добивши од једног г. професора кључ, протоколе разредне, те из ти протокола видим, да за време одсуства „изабраног“ г. професора *баш ни једног часа* незаступљеног нема, него сам свугде видио, да пише: „место“ или „за г. Ј. Грујића“ и име онога, кога је заступио; дакле по томе нису могли ђаци бадава време и новце трошити. А као поуздано опет што знамо, и сам г. Ј. Грујић није *никад* без *судејског* позива у Пешту одлазио, јер то му нити здравље, нити новчана оскудица недопуштају, почем није учесник „челичнога фонда“, да може кад хоће куд путовати. А што је више пута у Пешту путовао усљед судејски позива, то ће читаоци овога листа врло добро знати, ко је томе повод и узрок био. Ми добро знамо и уверени смо, да би се и дописнику и уреднику те заставе много боље допало, да је г. Грујић седећи у Н. Саду био у своме процесу контумациран, како неби имао прилике „славном мужу“ на суду доказати и суд то све признати, да је он такав и такав, и поред свега тога, да он јошт 400 ф. Грујићу платити мора.

У истом листу вели се даље: „Није ли покор, кад у школско време и у онај исти мах, у који „избрани“ у Пешту оде, гимназију на осам дана оставља и професор српског језика.“ Ово побијамо тиме, што је и тај господин под претњом новчане глобе од 150 ф. судом позван у Пешту отишао, и да је и он за цело време свога одсуства суплиран био онако исто, као и г. Ј. Г. и у ти осам дана његовога одсуства свега је само *четир* дана за предавање било.

У истом листу стоји: „Није ли покор, кад „избрани професор“ на част и поштење појединих људи таке бесомучие насртаје чини, каквима се безобзирце гази сваки морал?“ Овде није нуждно дуго разбијати главу, па да сваки позна мисао писчеву, који су то поједини људи, на које се напада; овде је лако познати да се ту подразумева уредник „Заставин“. Дакле дотле је занетост писчева доспела, да и оно бесомучним насртајем зове, када се ко од разбојнички насртача брани? када когод у обрани својој те гладијаторе части и поштења правим именима назове, и то име када и сам суд, који су баш ти гладијатори изабрали себи за судију, када та имена и сам суд потврди и за уместна призна? Зар је дотле бесомучност уредника „Заставиног“ довела, да он у обрани свога нападнутог доброг имена налази бесомучан насртај и безобзирно газење сваког морала људског, и то у свој лист прима у исти мах, када он сам о вери говори да она у данашње време пре смета слози, него што је унапређује, и када најбезобзирније, без икаквог основа, напада на нашег црковног представника, само у листу своме, него и по самој салавармећи овде налази се блудни синова, који народу говоре: Неверујте ништа патријарху, он оће да нас све Србе поунијати, него слушајте на сваку реч и заповест г. Милетића. *) Гди је овде бесомучни насртај и безобзирно гажење сваког морала људског, или у одбрани г. Ј. Грујића. или у дописниковом клијенту уреднику „Заставе“ и његовим махинацијама — то ће сваки разборити читалац добро моћи разумети и промотрити, куда све то смера и гди је кривица.

Напослетку још дописник вели: „Није ли то покор, кад избрани професор место 16—20 часова само шест часова држи.“ На ово са најпоузданијим датима одговарамо, да је при подељењу часова ове године на свакога професора пало од 17—18 часова, само је г. Јов. Туроман 15 часова добио из узрока што, по његовом казивању, због очију врло често по четир до пет дана од школе остаје, те да га је са мање часова лакше заступати, и наравно, да при свем том своју подпуну плату вуче. Но када г. Ј. Грујић буде у Пешту судом позван, а он оданде да не би млађи ђаци мењањем суплетуре штете трпили, даде молбу на управитељство гимназијално и на патронат, да га разреше од часова, што их у првом и трећем разреду имаде, а њему да остану часови у шестом, седмом и осмом разреду, тим нужније држао је ово учинити, што му је од лекара такав савет дат, те тим поступком мислио је јошт унапред осигурати ђаке са редовним предавањем. Онима пак. који буду поменуте часове његове примили, *шима уступа сам од своје плате 26 ф. а. вр. месечно.* Јошт благовремено поделише поменуте сате остала гг. професори, и тако сада г. Јов Туроман има 15, а г. А. Сандић 20 часова, остали пак 17 и 18 часова преко недеље.

Овако ствари стоје, и ово им је стечај (а ко хоће у томе покора да види, покор га у кући снашао). Другом приликом говорићемо ми баш о овој ствари, и навешћемо прилике, из којих би могло покора

---

*) Тако исто људи од познате клике разносе по Срему: Стратимировић се покрстио на Мађарски закон; — а у Сентомашу и околници Стратимировић је отишао у Босну, да је отме за Мађаре! (Доп.)

бити, али ни од куд с друге стране, него баш одонуд, одкуда се светам да су чине

Ми смо ове примедбе на поменути допис у обште учинили, а ако ко види тамо себе лично нападнутим, држимо, да ће се сам оградити, а уједно држимо, да ће из досљедности и сама конференција професорска ово морати побити, јер то достојанство њено, то част института захтева и налаже им

П. П. — Из **Сомбора**, 12. ян Као на други мести, тако и код нас у друштву скупљени највише о будућем аблегату разговарамо се; повод томе доста пута и живлѣм говору дају нам овде неки назови ученяци, кои желе диктаторима овде бити, и из Бечкерека заповест нам валда донети, кога да бирамо — Но срећа, што овдашнѣ житељство по делима сваког суди и пресуђуе, па се неда одниког с празним говором варати и на страппутицу заводити. Житељство овдашнѣ познае бившег аблегата, г. Александра Стоячковића, не само као свога сина, него га зна и цени по делу и књигама од нѣга списаним, кое заиста одлично место учености међу садањим списатељима по праву заузимаю. Зна наше житељство, да речени господин између први є єдан, кои о нашой Цркви и Школи, о нашой народности и наших прадедова заслуженим правама умно, разборито и са доказима основно говорити зна и може; зна оно, да Стоячковић ни волѣ ни нужде нема. коме удварати се и против савести и увереня свога радити и говорити; зна напослѣдку житељство, да речени господин где є год досад у явном раду и збору био, па ма о Цркви или Школи, ма о правама народа нашег и политичном животу нѣговом разговарало се и световало, увек са образом и похвалом свугде є правно и валяно заступао и бранио. — И зато при настоећем избору, вођени чистом србском непоквареном свешћу народном, јошт се сад дичимо, што таког врстаог и честитог посланика имаћемо, желећи и другима србским местима подобна нѣму себи да изаберу.

Нови Сад 16. ян. Светосавска светковина обавлѣна є ове године код нас са већом сяйности по иначе Осим свечане литургие, било є водоосвећенѣ у гимназии, где є професор Ђурђевић словословио. Беседа му ние могла имати утиска, єр ние имао на уму светиню дана и велику свечаност, но є уплетао ствари, кое подносе у журналистичну дневну полемику, али никако у беседе у оваковим пригодама. После подне у 4 сата била є у дворани „код сунца“ свечана седница Матице Србске, у коіой є найпре говорио председник Матице др. Јован Суботић, а за њим професор Сандић У колико є беседа дра Суботића (као што се то код нѣга и по себи разуме) сасвим одговорила и месту, и дану, и задатку, у толико се манѣ може исто рећи и за беседу проф. Сандића, кои є пао у погрешку свога колеге проф. Ђурђевића. У вече била є свечана представа у народном позоришту, где се давао „Сан на яви“, кога є др Суботић за овай дан написао. Публике се толико скупило, да су стотинама морали кући одлазити немогавши ући у дворану позоришту.

ПОЛИТИЧНЕ НОВОСТИ.

ПЕШТА. Скорим изићи ће у Пешти на немачком, француском и мађарском єзику брошура о томе, како є саска влада 1861. издала Астрии грофа Владислава Текелия, поименце какво є учешће у томе имао тадашњи саски министар а садањи аустриски државни канцелар гроф Бајст.

Због явне несигурности поставлѣн є за крмесара гроф Гедеон Радаи у жупании арадской, бачкой, бекешкой, чанадской, чонградской пештанской и торонталской, у јашком округу, у варошии Кечкемету, Суботици и Сегедину.

ЕРДЕЛЬ. Ако є истина, што се говори, Румуњи у єдной столици хоће да за посланика саборскога избере влашкога министра Бранана.

БЕЧ Ратно министарство наредило є, да се недаю допуштеня ни на какво слане оружя у турске землѣ, нарочито не у влашке землѣ, ньиже власти имаю найпре изкати на то допуштенѣ од виших. Іош є наређено да се строго пази на криумчаренѣ оружя у те землѣ

ТУРСКА. У подпору Турцима против православних Славена и Грка у Турской спремаю се — срећни католици Поляци. Партия христолюбивога кнеза Чарторискога купи добровольце польске и ови одлазе до потурице Садик паше (романописца Чайковскога), кои их тура у польску чету.

— Египатски подкраљ послао є порти 50,000 момака са флотом, да их ова у рату употреби.

— У Цариграду дознали су, да ће ратна флота североамерička скорим доћи у средиземо море То ће Турке врло обрадовати

РУМУЊСКА Све румуњске новине побуђую народ на рат са Турцима и Мађарима Скоро сваки дан шаље се у Бугарску оружѣ и џебана. Источни демократски савез помаже у том погледу и Румуњима, и Бугарима и Грцима; он є у Новом Јорку устроно филиял за купленѣ новаца за ослобођенѣ источних хришћана, а у Италии купи чегу у помоћ Грцима. Иначе се и то явља, да румуњска влада неуморно ради у дипломатском смислу. Сваки дан одлазе и долазе шифроване депеше, а из Београда дошао є у Букурешт нарочит одасланик са важним писмима. Вредно є знати, да грчки министар Вулгарис само са Браћаном има посла, а не са румуњским министарством; само кнез Карло и Браћан знаю за све тајне договаранья са Грчком. О плану Браћанову кажу, да є одустао од нападаня на Ердељ, но да ће само Бугарску на Турке оружати и Румуњску прогласити независном државом. Али кад би Аустрия са западним силама хтела се умешати, онда би румуњска войска ушла у Ердељ и ову землю отела.

— У Галцу покуповале су одеске трговачке куће сву рану за скупе новце, и сва рана ова односи се на грчким лађама под руском или талиянском заставом. Ова куповина велико є упечатлѣнѣ причинила, єр се мисли, да є купац управо руска влада.

— „Лойду“ пишу из Букурешта, да є Браћан неки дан рекао: „Сад є Црна Гора по балканско полуострово постала, што є Србия требала бити.“ Ово є рекао, єр су из Петрограда о кнезу Николи дошли добри гласи. Црна Гора има побунити Херцеговину и Босну, зато ће Нѣгуши понети србску краљевску круну.

БУГАРСКА. Четири бугарска владике, поименце филипопољски Панарет, софиски Доротей, ловечки Илариом и видински Антим, одказали су послушност цариградском патриарху.

— Бугарски емигранти послали су у Цариград промемарию, у коіой од цара ишту за Бугарску политичну самосталност, претећи иначе страшном катастрофом. Адреса ова писана є озбиљно и одважно и ваља є узети као бугарски ултимат. Сумњѣ нема, да ће у Бугарской бити важних догађаја, ако дође до рата турскога са Грцима.

— У злосретном Рушчуку злосретне турске власти опет хтедоше на єдном аустриском параброду затворити два подозрива путника; али капетан одмах оде од обале и насред Дунава истовари на чамцу прћию.

ЦРНА ГОРА. У цетињском манастиру има сада спремних 25,000 пушака игленяча и 30 изолучних топова, а домало доћи ће из руске оружнице у Тули іош 10,000 пушака и 12 топова. Биће скорим од Турака мука, и Европа ће до мало опет дивити се јунаштву наших славних Црногораца.

— Град Никшић (Оногошт) добио є яку турску посаду. У њему ће се начинити телеграфия, како би порта одмах дознала, шта се ради у Црной Гори и око ње.

ГРЧКА. На границе од Турске копаю се шанчеви; ђенерал Смоленски пашће са своіом войском у Ливадию, где већ има 9000 войника редовних и 4 регименте народне войске са 70 топова. И краљ Ђорђе са 2000 момака личне страже своє доћи ће у Ливадию, а двор краљевски наместиће се у тврдой Навплии.

— Хобарт паша отишао є од сирскога пристаништа, пошто му є сирски старешина (монарх) обећао, да „Енозиса“ неће пуштати из пристаништа.

— Да се види, о ко пишу атинске новине, ево неколико речи из позива єднога листа на оружѣ: „Сами ћемо се ми са Турском борити и у неколико похода осветити четири столећа пониженя и тиранства. Ми смо толико снажни, да можемо нову 1821-ву годину воевати, али по наше душмане много страшнию и кобнию. Тада нисмо имали войске, финансие, унутрашнѣг устройства и правлѣния, и ми се борисмо седам година са целим мусломанским светом. Године 1869 борићемо се с истим отачаствољубљем и истом ревности за славу наше землѣ, са већим материялним средствама против рушеће се од дипломатие одржаване државе. А у той борби нећемо бити сами, єр на истоку има іош других народа, кои хоће да стресу иго Турско“ У Атини мисле, да ће рата бити у фебруару. Влада є могла узаймити 21 милион драхма, од коих є іонска банка дала 7 милиона, што се тумачи као скори преокрет у енглеской политици єр су у іонской банци већином енглески капитали.

РУСИЯ. Кнез Горчаков издао је окружницу, у коіой побија оне гласове о скупляню руске войске и о руском оружаню.

— Из Петрограда явля се да су тамо на богоявлѣние по роглѣвним полепним проклямациє грчког одбора рус ом народу, у коіой Грци позиваю свое руске єдноверняке, да им у предстоећой борби против свирепога Турчина, тога диндушманина православне вере, буду у помоћи. Проклямация та раширена є и по народу руском, кои є жељно ита; али влада ние могла на себе навалити подозренѣ, као да она подбада народ против Турака, и тако дала є уклонити проклямацию грчку. Грци петроградски већ су послали велике суме у Грчку против чега нико ништа неможе ни рећи, єр странац сме по своіой вољи слати у свою отачбину новце, докле год ова са Русиом живи у приятельству.

— У Воронежу купи се чета, кая ће ићи у помоћ хришћанима против Турака. У той чети већином су јужни Славени, кои у Русии живе. Московски митрополит дао є на оружанѣ те чете 50,000 рубаля.

— Као што смо явили, намерава се од Києва начинити трећа царска престолица. Већ є дошао налог, да се у Києву гради великолепан царски дворац, на кои ће се потрошити силан новац Ова намера има и политичне важности, єр што ће царски двор сваке године седити у Києву, тиме ће се утврдити свеза међу Великим и Малим Русима

— Пут црногорскога кнеза у Русию изазива на западу европском врло велики страх и починю увиђати, да се Турска неће єдржати код порбуђеногa чуства народнога.

ПАРИЗ. У „жутой књизи“, где су дипломатска француска писма од 1868, нема ништа особито, єр писма о грчко-турской распри за себе ће се обнародовати и то касније. Само засад има о Румуњской, да су одношан Француске спрам нѣ мало оладнили, єр се Француска неслаже са саданьим развитком румуњске политике, али одмах ће се и то поправити, чим Румуњска пође законитим путем.

ТЕЛЕГРАМ

уредништву Напредка.

Вел. Бечкерек 16. януара (2 сата после подне). У данашньой конференции, кою є сазвао слободоумни одбор« (управо др. Милетић), ние од овдашньих грађана єдва десет учествовало.

НАЈНОВИЈЕ.

Лондон. »Таймс« препоручує енглеской влади, да спрам Грчке буде блажия и наклонѣния него досада, єр су Грци одређени, да буду велик народ.

Париз. И Русия каже, да се неоружа, и Турска исто каже; Француска и Пруска неоружаю се — па ипак пуна є Европа солдата и тутњи од оружя. Румуњска є у Пруской наручила силан барут.

Русия. У Петрограду дочекую црногорскога кнеза са великим одликованѣм; о нѣму говоре у меродавним круговима као о »милом госту Русие«. Нѣга служи царев побочник кнез Долгоруков, камерюнкер гроф Татишчев и штопски капетан Сайдлиц. Кнез Никола живи у велеленном дому Шипова и царски двор целу свиту нѣгову одликує што већма. Кои се разумеваю у дворском церимониелу, посебце у петроградском, ти веле, да се такове почасти указую само члановима великих династия.

Руски ђенерали желе рат.

Припослано.

Мењанѣ државних облигация у нову ренту обстарва банкарска и менитељска радня

Алекс. Вишнѣ

у Н. Саду, дунавска улица 18-19

СКУПЉЕНИХ СПИСА

Косте Руварца

други део

ушао је у штампу и биће за кратко време готов. У овом делу критички су списи и драматски преводи Изнеће до 30 табака.

Предплата је само 1 ф а. в.

Предплатити се може у уредништву „Даница“ и „Напредка“ у Новом Саду.

ТРГОВИНА.

Т К. — НОВИ БЕЧЕЈ 15. ян. (Допис) Од мога последњега дописа неимадо шта явити због светаца наши мислећи да ће што боља довоза бити и цене се боље установити р ни. Али бише ево св тци и прођоше, а довоза нема ни жита ни кукуруза. Но поред горњи свуда рђави гласова да цене падаю свакой струци ране, овде ипак све се више плаћа како за жито, тако и за кукуруз Овде сада є ретко да се добие за 6 ф меров найслабие роће, него є од 7—8 ф. 60 н. Кукуруз плаћа се 3 ф. 20 н на мало, за пролеће купую по 3 ф 40—50 н меров.

У потисю бачком жито є од 6 ф. 50 н. 7 ф. 20 н кукуруз 3 ф. 20 н. єчам 3 ф. 20 40 н. зоб 2 ф. 40 60 н. у квантуму. Време нећу мразови, даню лепо сунце. Лед на Тиси стои, Већ 3—4 дана теретна кола прелазе.

ПЕШТА 14 ян због повољних гласова са стране скочи шеница са 5 н. продало се 30 000 ваг. Наполица 3 ф. 15 н. Раж се држи добро Єчам исто тако, зоб стои. Кукуруз болѣ траже старом ценом.

ПЕШТА 12. ян Услед вести лондонских паде шеница са 5 н. по вагану, али се после одржа на той цени, продало се 100,000 ваг. Раж радо купую, али є нема довољно, цена до 3 ф. 5 н. продало се 25 000 ваг. И єчма нема довољно, а радо би га куповали, продало се 35.000 ваг. за пиваре до 2 ф. 75 н. за свинѣ до 2 ф. 30 н. Зоб слабо купую. цена се неменя. Због яча довоза кукуруз паде 10 н. продало се 40,000 ваг Брашна се продало 60 000 центи старом ценом.

Цента свинѣтине до 28 ф Вуне се продало 1000 центи Репица 5 ф 50 Шљивовица банатска до 20 ф нова сремска до 21 ф. стара до 26 ф права планинска комовица до 15 ф Свинска маст држи се на 38 ф. 50 н. без бурета Сланине 2000 центи до 29 ф 37 н. Суве шљиве непролазе, босанске до 8 ф србске до 6 ф. 75 Мед слабо пролази, ердељски процеђен до 21 ф. славонски до 19 ф 50. сирови 18 ф. Восак 108 ф. Шишарке непролазе, цена стара. Паприка ситна до 20 ф.

Сирове коже траже, али их нема, зато се ние могло доста продавати, мађарске воловске до 33 ф. пар кравие 24 ф. пар, остале сорте нема. Србске овчие добре скочиле са 2—3 ф. овчуйске до 170 ф. козие србске до 160 ф турске старе до 125 ф зечије до 33 ф. Учињене коже слабо су пролазиле, цене се одржале.

БЕЧ 13 ян Волова се дотерало 2370, цена за центу до 30 ф.

ЛУТРИЯ. У Будиму 23 (11) ян. извучени су ови бројеви: 89. 75. 22. 78 41.

Бечка берза од 13 януара.

5 проц. нар. заим с ян.-јул. кам.				—	67.80
„ „ „ „ апр.-окт „				—	67 80
Металици —	—	—	—	—	61.75
Лозови 1839.	—	—	—	—	186.—
„ 1854.	—	—	—	—	86.—
„ 1860.	—	—	—	—	9 390
„ 1864	—	—	—	—	114 50
Комска рента	—	—	—	—	22.—
Зем. растер. угарске				—	78.75
„ „ там.-славонске				—	77 25
„ „ хрватске	—	—		—	79.—
Акције нар банке —	—	—		—	678.—
„ кред.завода	—	—		—	261 20
„ држ. жел —	—	—		—	319.—
„ потиске жел.	—	—		—	196.—
„ дун. паробр.	—	—		—	584.—
„ пешт. ланч.	—	—		—	540 —
Зал. писма угарска	—	—		—	93 25
Лозови кред. завода	—	—			159.50
„ будимски —	—	—		—	34.25
„ Салм —	—	—		—	40 50
„ Палфи —	—	—		—	33 50
„ Клари —	—	—		—	38.50
„ Ст Женоа	—	—		—	36.55
„ Виндишгрец	—	—		—	20.—
„ Валдштайн	—	—		—	22.50
„ Кеглевић —	—	—		—	15.50
„ Рудолф —	—	—		—	14.50
Сребро —	—	—	—	—	118 75
Дукат —	—	—	—	—	5 71
Наполеондор —	—	—	—	—	9.63
Империял —	—	—	—	—	—.—

Телеграфисани бечки курс од 16. Ян.

5 проц металици —	—	—	—	—	61 25
Нар заим —	—	—	—	—	66.80
Акције нар. банке —	—	—	—	—	676.—
„ кред. завода	—	—	—	—	260.—
Лондон —	—	—	—	—	121 30
Сребро —	—	—	—	—	119 25
Дукати —	—	—	—	—	57.3

Пештанска берза од 14 ян.

Пешт. ком. банка	—	—	—	—	635 —
„ зан. „	—	—	—	—	290 —
„ штед. акције	—	—	—	—	1515.—
Будим. „ „	—	—	—	—	500.—
Пешт. вал. млина акције		—	—	—	1275.—
Ланчаника —	—	—	—	—	540.—
Тунела —	—	—	—	—	93.—
Уг. др. осигур. —	—	—	—	—	600 —
Сегед парн. млина		—	—	—	600 —

ЖЕЛЕЗНИЦЕ.

Беч — Базиш

Базиш, пол. 5 с. 55 м. поп.

Беч — Базиш.

Беч, пол. 7 с. 45 м. јутро 8 с. — м. вече

Пешта, пол. 5 с. 19 м. поп. 6 с. м ујутро.

Сисак, пол. 6 с. 30 м. јутро 5 с. 20 м. вече.

Загреб, пол. 8 с. 16 м. јутро 7 с. 35 м вече.

Зидани Мост — Сисак.

Загреб пол. 8 с. 32 м. јутро 7 с. 19 м. вече

Сисак дол. 10 с. 28 м. јутро 8 с. 50 мин. че.

Сегедин, пол. 12 с. 12 м. ноћ. 255 м. поп.

Базиш, дол. 9 с. 1. м. јутро до Ясенова.

Будим дол. јутро о 7 м. 58

Пешта — Арад пол. 6 с. 31 м. јутро.

Арад дол. 4 с. 40 м. поподне.

Издаватель Властник и одговорни уредник Ђорђе Поповић

Брзотиском Игнята Фукса, у Новом Саду.